

«ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΑ 64 ΤΕΤΡΑΓΩΝΑ...»

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΣΚΑΚΙΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ιστορία του παιχνιδιού αυτού χάνεται στα βάθη των αιώνων. Παιχνίδια σχετιζόμενα με το σκάκι παίζονταν ήδη από την μακρινή αρχαιότητα, στην περιοχή από την Ελλάδα και την Αίγυπτο ως και την Κίνα. Όλες οι χώρες που βρίσκονται σε αυτήν την περιοχή διεκδικούν την καταγωγή του παιχνιδιού. Ένα τέτοιο παιχνίδι είχε φτάσει και στους Κέλτες ήδη πριν την Ρωμαϊκή κατάκτηση.

Παρά ταύτα δεν έχει μέχρι σήμερα καθορισθεί ούτε ο εφευρέτης του, ούτε ο χρόνος της εμφάνισής του. Πολλές, περισσότερο θεωρίες, έχουν αναπτυχθεί ως προς τη αρχική μορφή του που παιζόταν στις Ινδίες πριν περίπου 15 - 20 αιώνες, δηλαδή γύρω στην ελληνιστική περίοδο. Τότε το παιχνίδι αυτό φέρονταν με την ονομασία τσατουράγκα που σημαίνει τετραπλή σύνθεση, δηλαδή παιχνίδι με τα τέσσερα όπλα των αρχαίων Ινδών: τους ελέφαντες, το ιππικό, τα άρματα και το πεζικό, που παίζονταν από τέσσερα άτομα και όχι από δύο, κατέχοντας καθένας παίκτης από μία γωνία της σκακιέρας. Απ' όλες όμως τις διάφορες θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί επικρατέστερη εκδοχή είναι ότι το σκάκι τελικά

προήλθε από την Ινδία και συγκεκριμένα εφευρέτης του είναι ο βραχμάνος Σίσσα σε εποχή όμως απροσδιόριστη. Τούτο βασίζεται κυρίως στην σπουδαία εκείνη παράδοση με τον διπλασιασμό των σπόρων.

Σύμφωνα με την παράδοση αυτή όταν κάποτε ο ηγεμόνας της περιοχής που ζούσε ο βραχμάνος Σίσσα κάλεσε αυτόν για να επιδείξει το παιχνίδι που είχε εφεύρει τόσο πολύ γοητεύτηκε απ' αυτό που ρώτησε τον Σίσσα τι θα ήθελε ως ανταμοιβή. Τότε ο σοφός εκείνος ζήτησε τόσους κόκκους σιτάρι όσους θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στα 64 τετράγωνα της σκακιέρας βάζοντας στο πρώτο ένα κόκκο, στο δεύτερο δύο, στο τρίτο τέσσερις, στο τέταρτο οκτώ κ.λπ, διπλασιάζοντας έτσι κάθε φορά στο επόμενο τετράγωνο.

Ο ηγεμόνας κρίνοντας το αίτημα ασήμαντο τον ξαναρώτησε για κάτι σοβαρότερο. Στην επιμονή όμως του Σίσα ο ηγεμόνας διέταξε ν' αδειάσουν μια φορτωσιά καμήλας σιτάρι δίπλα του. Η έκπληξή του όμως υπήρξε μεγάλη όταν ο θησαυροφύλακός του και προϊστάμενος των αποθηκών του ανέφερε ότι όχι μόνο το σιτάρι της ηγεμονίας, αλλά και όλων των γύρω ηγεμονιών να συγκεντρωθεί δεν φθάνει να ικανοποιήσει το αίτημα του Σίσα.

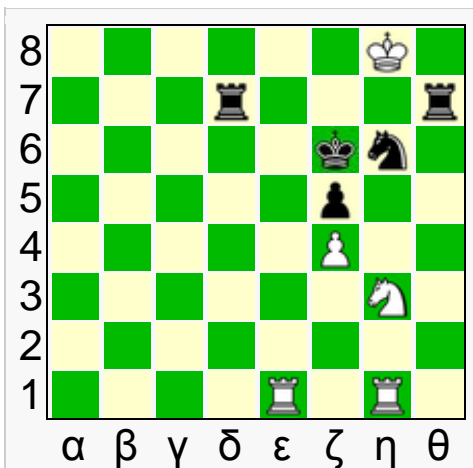
Πράγματι το σιτάρι που χρειάζονταν ανέρχονταν σε 18.446.744.073.709.551.615 κόκκους, που αυτοί εκπεφρασμένοι σε βάρος, έχοντας υπόψη το βάρος ενός κόκκου ίσο με 0, 053 γραμμάρια, ισοδυναμούσαν στη τεράστια ποσότητα των 977.677.436.907 τόνων!

Το σκάκι είχε ήδη αποκτήσει την τελική σύγχρονή του μορφή στην δυτική Ευρώπη τον 15ο αιώνα. Οι μεταβολές των κανόνων τους τελευταίους πέντε αιώνες έχουν γενικά να κάνουν με την διαιτησία των αγώνων και όχι με το ίδιο το παιχνίδι.

Πολύ αρχαιότερα στο Βυζάντιο παιζόταν μια παραλλαγή του παιχνιδιού, το γνωστό ζατρίκιον. Το παιχνίδι αυτό πιθανότατα ήρθε κατευθείαν από τους Πέρσες. Μάλιστα η λέξη ζατρίκιον ετυμολογείται από την αρχαία περσική *shatranj* που σημαίνει "βασιλικό παιχνίδι" (αυτό λογικά ερμηνεύεται από τον ιδιαίτερο ρόλο του βασιλιά στο παιχνίδι και όχι "επειδή παιζόταν από βασιλιάδες").

Παρόλο που το ζατρίκιον είναι πολύ αρχαιότερο από το σκάκι στην υπόλοιπη Ευρώπη, δεν είναι ο άμεσος πρόγονος του σύγχρονου σκακιού. Ο άμεσος πρόγονος του σκακιού ήρθε στην δυτική Ευρώπη από τους Άραβες. Οι Άραβες με την σειρά τους είχαν πάρει το παιχνίδι επίσης από τους Πέρσες.

Παλιότερα πολύ δημοφιλής ήταν η θεωρία ότι το σκάκι γενικά κατάγεται από ένα ινδικό παιχνίδι, το *τσατούραγκα* (*chaturanga*) περίπου το 600 μ.Χ., αλλά οι αποδείξεις θεωρούνται πια αδύναμες. Ακόμα και έτσι η Ινδία είναι πολύ δημοφιλής υπόθεση για την καταγωγή του σκακιού.

Ματ σε τρεις κινήσεις.
Αραβικό σκακιστικό πρόβλημα (Μανσούβα).
9ος αιώνας.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι από το αραβικό σκάκι οι κινήσεις του ίππου, του πύργου, του βασιλιά και σε μεγάλο βαθμό των πιονιών παραμένουν αναλλοίωτες. Οι Άραβες κατασκεύαζαν επίσης και σκακιστικά προβλήματα. Κάποια, χάρις στην παραπάνω ομοιότητα, διατηρούν αναλλοίωτη την λειτουργικότητά τους, όπως στο παράδειγμα αριστερά, (αλλά η λύση 1.Ιθ5+ Π:θ5 2.Πη6+ Ρ:η6 3.Πε6# δεν

έχει τα χαρακτηριστικά που είναι επιθυμητά στην εποχή μας). Οι βασικές μεταβολές που υπέστη το σκάκι είναι η κίνηση της βασίλισσας (η οποία στο σύγχρονο σκάκι έγινε

πανίσχυρη), η κίνηση του αξιωματικού, η δυνατότητα των πιονιών να κινηθούν κατά δύο τετράγωνα στην πρώτη τους κίνηση, καθώς και το ροκέ.

Ο πύργος αρχικά συμβόλιζε τα άρματα, αλλά με κάποιον τρόπο φαίνεται να συνδέθηκε και με τους πολιορκητικούς πύργους.

Το Παγκόσμιο σκακιστικό πρωτάθλημα διεξάγεται για την ανάδειξη του Παγκόσμιου Πρωταθλητή στο σκάκι. Η διεκδίκηση του τίτλου είναι δυνατή από παίκτες ανεξαρτήτως φύλου.

Επιπρόσθετα, υπάρχει ξεχωριστή διοργάνωση μόνο για γυναίκες για τον τίτλο της "Παγκόσμιας Πρωταθλήτριας Σκακιού", καθώς και ξεχωριστά πρωταθλήματα για αντίστοιχους τίτλους σε διάφορες ηλικιακές κατηγορίες, αλλά και σε κατηγορίες όπου συμμετέχουν αποκλειστικά σκακιστικά προγράμματα υπολογιστών. Εκτός από τα προγράμματα αυτά, όλοι οι υπόλοιποι (ανεξαρτήτως ηλικίας) έχουν το δικαίωμα να διεκδικήσουν τίτλους ανωτέρων κατηγοριών.

ΓΚΑΡΙ ΚΙΜΟΒΙΤΣ ΚΑΣΠΑΡΟΦ

Ο Γκάρι Κίμοβιτς Κασπάροφ (*Γάρρυ Κύμοβιτς Κασπάροφ*, 13 Απριλίου 1963) είναι Ρώσος τέως παγκόσμιος πρωταθλητής στο σκάκι και θεωρείται από πολλούς ως ο κορυφαίος σκακιστής όλων των εποχών (*Το Αστέρι του Μπακού*). Είναι επίσης συγγραφέας και πολιτικός ακτιβιστής.

Στη λίστα κατάταξης της FIDE (Διεθνής Σκακιστική Ομοσπονδία)^[1] τον Ιανουάριο του 2006, ο Κασπάροφ βρισκόταν στην πρώτη θέση με βαθμολογία ΕΛΟ 2812 (ο Κασπάροφ διεγράφη από τη λίστα των ενεργών αθλητών σκακιού, από τον Απρίλιο του 2006 επειδή παρέμεινε ανενεργός περισσότερο του ενός έτους). Το ιστορικό του ρεκόρ των 2851 βαθμών από τον Ιούλιο του 1999 ξεπεράστηκε από τον Μάγκνους Κάρλσεν, ο οποίος στη βαθμολογία της FIDE του Ιανουαρίου του 2013 κατετάγη στην πρώτη θέση συγκεντρώνοντας 2861 βαθμούς ΕΛΟ ^[2].

Ο Κασπάροφ βρισκόταν στην πρώτη θέση της λίστας ΕΛΟ για περισσότερα από 20 χρόνια (από το 1985 έως το 2006), και ήταν ο αδιαφιλονίκητος Παγκόσμιος Πρωταθλητής στο σκάκι από το 1985 έως το 1993, ενώ συνέχισε να είναι ο «κλασικός» Παγκόσμιος Πρωταθλητής στο σκάκι (της PCA και της WCA) (το σκάκι τότε είχε διασπαστεί στην επίσημη ομοσπονδία και μια ομοσπονδία κορυφαίων αποσκιρτήσαντων σκακιστών, με μεγάλο κύρος και οι δύο ομοσπονδίες) έως την ήττα του από τον Βλαντίμιρ Κράμνικο 2000.

Ο Κασπάροφ ανακοίνωσε την αποχώρησή του από το επαγγελματικό σκάκι στις 10 Μαρτίου 2005, με σκοπό να αφιερώσει τον χρόνο του στην πολιτική. Είναι ιδρυτικό μέλος της Επιτροπής 2008: Ελεύθερη Επιλογή, μιας ομάδας φιλελεύθερων αντιπολιτευόμενων πολιτικών αρχηγών και σφοδρός πολέμιος της πολιτικής του Βλαντίμιρ Πούτιν.

ΜΠΟΜΠΙ ΦΙΣΕΡ

Ο Ρόμπερτ Τζέιμς "Μπόμπι" Φίσερ (*Robert James "Bobby" Fischer*, 9 Μαρτίου 1943 - 17 Ιανουαρίου 2008) ήταν παγκόσμιος πρωταθλητής στο σκάκι, και ο μοναδικός Αμερικανός που κέρδισε το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα της FIDE. ^{[1][2][3]} Έγινε παγκόσμιος πρωταθλητής την 1 Σεπτεμβρίου 1972 και απώλεσε τον τίτλο στις 3 Απριλίου 1975, όταν αρνήθηκε να τον υπερασπιστεί απέναντι στον Σοβιετικό Ανατόλι Κάρποφ, επειδή η σκακιστική ομοσπονδία απέρριψε τις καινοτομίες που ζητούσε για τη διοργάνωση.

Ο Γκάρι Κασπάροφ έγραψε ότι, από όλους τους παγκόσμιους πρωταθλητές στο σκάκι, το χάσμα μεταξύ του Φίσερ και των συγχρόνων του ήταν το μεγαλύτερο στην ιστορία. Ήταν επίσης διάσημος για την εκκεντρικότητά του, την αντισυμβατική του συμπεριφορά και τις αντισημιτικές πολιτικές του απόψεις. Παρά την παρατεταμένη απουσία του από το αγωνιστικό σκάκι, ή ίσως εξ αιτίας αυτής, ο Φίσερ βρισκόταν μέχρι τον θάνατό του ακόμα μεταξύ των καλύτερων σκακιστών στον κόσμο.

Στα 13 ο Φίσερ κέρδισε μια "λαμπρότητα" που ήταν γνωστό ως το Παιχνίδι του αιώνα.^[4] Ξεκινώντας σε ηλικία 14 ετών, ο Φίσερ έπαιξε σε οκτώ παγκόσμια

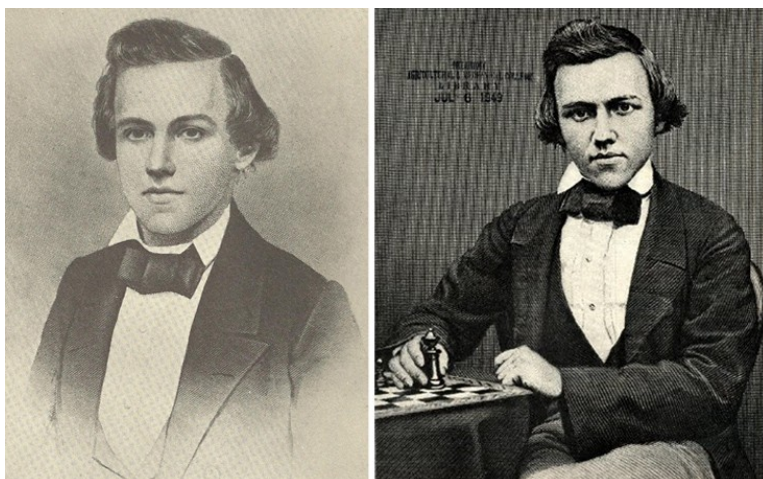

πρωταθλήματα, κερδίζοντας κάθε ένα με τουλάχιστον ένα περιθώριο ενός-σημείου. Στην ηλικία των 15, ο Φίσερ έγινε ο νεότερος γκρανμαίτρ μέχρι εκείνη τη στιγμή και ο νεότερος υποψήφιος για το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα. Στα 20 κέρδισε το Πρωτάθλημα των Η.Π.Α. 1963-64 με 11/11, το πιο τέλειο αποτέλεσμα στην ιστορία του τουρνουά. Ο Φίσερ σημείωσε 60 αξιοσημείωτα παιχνίδια (1969) και παραμένει ένα σεβαστό έργο στην σκακιστική βιβλιογραφία.^[5]

Το 1970, ο Φίσερ κυριαρχεί στο σύγχρονο^[6], με τη νίκη του το 1970 Ιντερζονάλ (Interzonal) όπου στο τουρνουά από ένα ρεκόρ 3½- είχε περιθώριο να κερδίσει 20 συνεχόμενα παιχνίδια, συμπεριλαμβανομένων δύο πρωτοφανή 6-0 όπου σαρώνει τους υποψήφιους στους Αγώνες.

Τον Ιούλιο του 1971, ήταν πρώτος στην Διεθνή Σκακιστική Ομοσπονδία (FIDE) και ήταν για 54 μήνες στην πρώτη θέση. Το 1972, κατέλαβε το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Σκάκι από τον Μπορίς Σπάσκι (Boris Spassky) της ΕΣΣΔ σε έναν αγώνα, που διεξήχθη στο Ρέικιαβικ, Ισλανδία, σε δημοσιότητα ως μια αντιπαράθεση του Ψυχρού Πολέμου η οποία προσέλκυσε περισσότερο παγκόσμιο ενδιαφέρον από οποιοδήποτε πρωτάθλημα σκάκι πριν ή μετά.^[7]

ΠΟΛ ΜΟΡΦΙ

Ένα από τα μεγαλύτερα σκακιστικά μυαλά που πέρασαν ποτέ από τα 64 τετραγωνάκια και σφράγισαν μια για πάντα τα παγκόσμια χρονικά του σκακιού είχε μια προσωπική ιστορία να διηγηθεί γεμάτη περιπέτειες και απρόοπτα.

Ένας καλός αριθμός συνθηκών λέγεται ότι συνωμότησαν για να κάνουν τον Πολ Μόρφι όσο πιο ιδιαίτερο και εμβληματικό έπαιρνε, από τις οποίες ξεχωρίζουν φυσικά η σκακιστική του διάνοια αλλά και το εξαιρετικά νεαρό της ηλικίας του. Αλλά και η συντομότατη περίοδος φυσικά που έφτασε στην κορυφή και μετά σίγησε για πάντα!

Σε μια εποχή που το σκάκι ήταν ευρωπαϊκή υπόθεση, ο Μόρφι έβαλε την Αμερική από το παράθυρο στον παγκόσμιο χάρτη της σκακίερας, κάτι που εκτόξευσε το πρεστίτζ του σε δυσθεώρητα ύψη. Αν και ήταν η πολύπλευρη και εντελώς ιδιόρρυθμη προσωπικότητά του αυτή που θα γινόταν τελικά θρύλος του σκακιού, καθώς ο αυτοανακηρυγμένος ισόβιος ερασιτέχνης έμελλε να συναντήσει απογοητεύσεις και αναποδιές και να πάρει ο ευαίσθητος ψυχισμός του μια περίεργη τροχιά.

Κι έτσι ό,τι ξεκίνησε ως παιδί-θαύμα του σκακιού και έγινε τρανό στα πέρατα του κόσμου, θα μετατρεπόταν σε μια τραγωδία εν εξελίξει. Αρκεί μάλιστα για την ώρα να αναφερθεί ότι η εξέχουσα σκακιστική καριέρα του Μόρφι κράτησε μόλις δύο χρόνια(!), αν και ο αντίκτυπός της στην επικράτεια του σκακιού θα ήταν διαχρονικός.

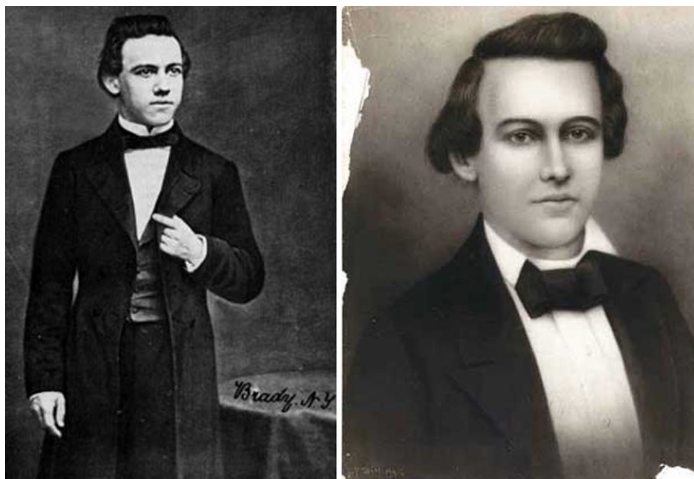
Ο Πολ Μόρφι, που απεχθανόταν μετά βδελυγμίας τον επαγγελματισμό, έφτασε αμέσως στην κορυφή και μετά αποσύρθηκε αηδιασμένος από τον κόσμο του σκακιού, φλερτάροντας πια με την παράνοια, τις εμμονές και τις ιδεοληψίες. Σκάκι δεν ξανάπαιξε ποτέ και πέρασε την υπόλοιπη ζωή του βουτηγμένος στην εκκεντρικότητα και τις ψευδαισθήσεις, με τρόπο που δεν προσιδίαζε ίσως σε μια από τις μεγαλύτερες σκακιστικές διάνοιες όλων των εποχών...

Ο Πολ Μόρφι γεννιέται στις 22 Ιουνίου 1837 στη Νέα Ορλεάνη της Λουιζιάνα μέσα σε εύπορη οικογένεια

νομομαθών: ο πατέρας του ήταν μεγαλοδικηγόρος και αργότερα γενικός εισαγγελέας και δικαστής τελικά και η πιανίστρια μητέρα του γόνος αμερικανο-γαλλικής δυναστείας. Ο μικρός Πολ μεγαλώνει λοιπόν μέσα σε ένα καλλιεργημένο περιβάλλον όπου το σκάκι και η μουσική ήταν σε ημερήσια διάταξη

Ο πατέρας και ο θείος του συνήθιζαν να απολαμβάνουν μια κυριακάτικη παρτίδα σκάκι και ο Πολ έμαθε να παίζει απλώς παρατηρώντας τους. Σύμφωνα με τον θείο του, Ερνστ Μόρφι, κανείς δεν μπήκε στον κόπο να του μάθει σκάκι και ο μικρός ήταν πραγματικά αυτοδίδακτος. Ήταν όμως και διάνοια και σε ηλικία 10 ετών κέρδιζε εύκολα πατέρα και θείο! Ο πιτσιρικάς σύντομα απέκτησε φήμη ως ο καλύτερος σκακιστής της Λουιζιάνα και οι υψηλοί προσκεκλημένοι του πατέρα του, όταν ζητούσαν να παίξουν με τον καλύτερο της περιοχής, έρχονταν αντιμέτωποι με το παιδί-θαύμα! Ακόμα και ο περίφημος ούγγρος γκραν μετρ Γιόχαν Λόβενταλ πέρασε από τη Νέα Ορλεάνη τον Μάιο του 1850 και έπαιξε με τον 13χρονο Πολ, χάνοντας τις δύο από τις τρεις παρτίδες (η τρίτη έληξε ισόπαλη)!

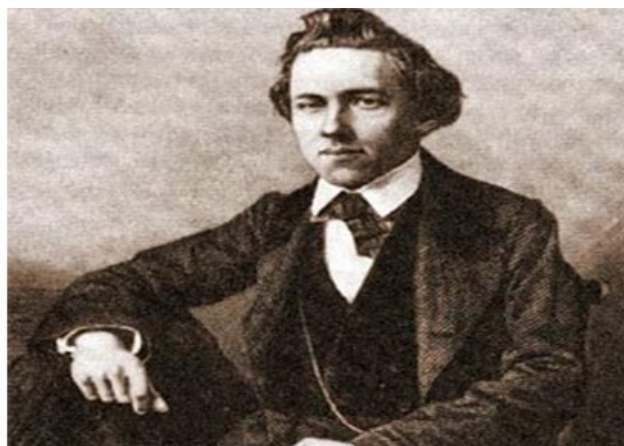
Το μεγάλο ταλέντο του σκακιού θέλησε να γίνει δικηγόρος και έγινε δεκτός στο δικηγορικό σώμα της Λουιζιάνα τον Απρίλιο του 1857, στα 19 του χρόνια, με τον όρο να μην εξασκήσει ακόμα τη δικηγορία γιατί ήταν ιδιαιτέρως νεαρός! Προικισμένος με ένα θαυμάσιο μυαλό που θα

λέγαμε σήμερα μεγαλοφυΐα, ο Μόρφι ολοκλήρωσε τις σπουδές του πριν κλείσει τα 20 χρόνια ζωής, μιλούσε τέσσερις ξένες γλώσσες και μπορούσε να ανακαλέσει από μνήμης όλο τον Αστικό Κώδικα της Λουιζιάνα.

Αν και εκεί που πραγματικά διέπρεπε το φιντάνι ήταν στο σκάκι, έχοντας πια κερδίσει όλους τους γνωστούς σκακιστές των ΗΠΑ με σκορ που δεν άφηναν αμφιβολία για την πρωτοκαθεδρία του στο παιχνίδι. Κι έτσι όταν διοργανώθηκε το πρώτο αμερικανικό σκακιστικό τουρνουά στη Νέα Υόρκη τον Οκτώβριο του 1857, η φήμη του ως σκακιστή τον ακολουθούσε: αφού κέρδισε εύκολα την πρώτη θέση, εξέδωσε ένα αυθάδικο φερμάνι σύμφωνα με το οποίο θα έπαιζε με οποιονδήποτε έχοντας μειονέκτημα πιονιού και πρώτης κίνησης! Ένας και μόνο ένας σκακιστής σήκωσε το γάντι, κάποιος C.H. Stanley, ο οποίος εγκατέλειψε ωστόσο έπειτα από πέντε παρτίδες, μετρώντας τέσσερις ήττες.

Αφού προκάλεσε μερικούς ακόμα περιβόητους σκακιστές των ΗΠΑ και αρνήθηκαν όλοι, ήταν τώρα η στιγμή να ανοιχτεί στην περιπέτεια των μεγάλων σκακιστικών σαλονιών της Ευρώπης...

Τον Ιούνιο του 1858 ο Μόρφι θα βρεθεί στην Αγγλία για να παίξει με τον πρεσβευτή του βρετανικού σκακιστικού κόσμου, τον γκραν μετρ Χάουαρντ Στόντον. Ο Βρετανός, θέλοντας προφανώς να αποφύγει τον διασυρμό από τον

αμερικανό πιτσιρικά, απέφυγε με τέχνασμα την

πρόσκληση και ο Μόρφι έπαιξε τελικά και πάλι με τον Λόβενταλ, μετρώντας άλλη μια emphatic επικράτηση.

Σειρά είχε μετά η Γαλλία, όπου θα πραγματοποιήσει τον μεγάλο άθλο του, το ταυτόχρονο παιχνίδι με οκτώ παίκτες και μάλιστα με τα μάτια δεμένα! Αφού κέρδισε μια σειρά ακόμα από προβεβλημένους σκακιστές της Γηραιάς Ηπείρου και έβαλε το αμερικανικό σκάκι στον χάρτη, έδωσε τέσσερις τελικά σκακιστικές παραστάσεις με πολλαπλούς αντιπάλους και τα μάτια κλειστά: μία στο Μπέρμιγχαμ, δύο στο Λονδίνο και την επίμαχη στο Παρίσι. Και έχασε μάλιστα μόλις μία παρτίδα (παίζοντας οχτώ με καθέναν από τους οχτώ αντιπάλους του, με κάθε επίδειξη να διαρκεί περισσότερες από δέκα ώρες), γράφοντας ένα από τα πρώιμα ρεκόρ της σκακιέρας.

Η παρισινή επίδειξη έμελλε να τον ενθρονίσει στην κορυφή του σκακιστικού στερεώματος, καθώς οι αντίπαλοί του ήταν όλοι δυνατοί. Παρά τον emphatic του άθλο, ο Μόρφι δεν θεωρούσε αυτές τις μασκαράτες «σοβαρό σκάκι», ισχυριζόμενος ότι «δεν αποδεικνύουν τίποτα». Αφού μάγεψε την Πόλη του Φωτός, επέστρεψε στο Λονδίνο και έδωσε σειρά ανεπίσημων ματς με τους καλύτερους σκακιστές, μεταξύ των οποίων και ο κορυφαίος Άντολφ Άντερσεν, ο ανεπίσημος παγκόσμιος πρωταθλητής του 1851 και αναμφίβολα ο μεγαλύτερος γκραν μετρ της Ευρώπης. Τόσο στα επίσημα ματς όσο και τις ανεπίσημες αναμετρήσεις τους, ο πρώτος σκακιστής σημείωσε μόλις τρεις νίκες στις 17 συνολικά παρτίδες, αφήνοντας τον Μόρφι αδιαφιλονίκητο (αν και άτυπο) παγκόσμιο πρωταθλητή.

Το σοκ και η κατάπληξη των ευρωπαϊκών σκακιστικών κύκλων υπήρξαν θρυλικά. Ο σκακιστικός Τύπος της εποχής προσπάθησε να σώσει τα προσχήματα λέγοντας πως ο Άντερσεν ήταν άρρωστος και σε κακή φόρμα, αν και στην πραγματικότητα ήταν ο Μόρφι αυτός που ταλαιπωρούνταν από ασθένεια εδώ αρκετές εβδομάδες πριν από την αναμέτρηση!

Επιστρέφοντας στο Παρίσι τον Δεκέμβριο του 1858, θα έκανε τις πρώτες εκδηλώσεις της η παροιμιώδης κατόπιν αποστροφή του Μόρφι για το σκάκι και την ευρωπαϊκή κοινότητά του. Νεαρός και ιδεολόγος, ο Μόρφι ήρθε σε επαφή με το καταστημένο του ευρωπαϊκού σκακιού, την ανεντιμότητα και τις μάταιες συμβατικότητες της κοινότητάς του και απογοητεύτηκε. Ο κόσμος του γκρεμίστηκε και από ένα άλλο γεγονός: τον επαγγελματισμό και τους τρόπους με τους οποίους οι επαγγελματίες παίκτες προσπαθούσαν να βγάλουν τα προς το ζην. Αυτός, ένας ρομαντικός ιδεαλιστής του παιχνιδιού, διατεινόταν σταθερά ότι ήταν ερασιτέχνης, καθώς δεν ήθελε να δει το σκάκι ως επικερδή δραστηριότητα, όπως ήθελαν να το μετατρέψουν οι ευρωπαίοι συνάδελφοί του. Αηδιασμένος πραγματικά από την κατάσταση που αντίκρισε στα υψηλά ευρωπαϊκά σαλόνια του σκακιού, γράφει σε αντίπαλό του: «Επίτρεψέ μου να επαναλάβω ότι δεν είμαι επαγγελματίας παίκτης, ότι ποτέ δεν θέλησα να κάνω καμιά δεξιότητα που κατέχω μέσο πλουτισμού και ότι η πιο ένθερμη επιθυμία μου είναι να μην παίξω ποτέ για τίποτα άλλο παρά μόνο για την τιμή μου».

Το σκάκι άρχισε τώρα να τον στοιχειώνει για όλους τους λάθος λόγους. Όχι το ίδιο το σκάκι φυσικά, που λάτρευε, αλλά η κοινή πρακτική του επαγγελματικού παιχνιδιού και της καριέρας. Φανατικός ιδεολόγος και ρομαντικός σκακιστής, ο Μόρφι θα καταπλακωνόταν άθελά του από το βάρος της φήμης που απέκτησε αλλά και από την άρνησή του να δει το σκάκι ως βιοπορισμό...

Ο Μόρφι επέστρεψε στις ΗΠΑ τον Μάιο του 1859, έχοντας μετατραπεί σε έναν από τους κορυφαίους σκακιστές του κόσμου. Η υποδοχή του στη γενέτειρά του ήταν το λιγότερο ηρωική, καθώς είχε μόλις δοξάσει τις άγνωστες σκακιστικά ΗΠΑ στον πλανήτη. Σε πανηγυρική εκδήλωση

στο παρεκκλήσι του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης, ο Μόρφι τιμάται ευρέως και παίρνει δώρο ένα υπέροχο σετ σκακιού με χρυσά και αργυρά πιόνια.

Αν και οι φεστιβαλικές εκδηλώσεις σύντομα έμελλε να επισκιαστούν από ένα δραματικό επεισόδιο που φανέρωνε την ολοένα και αυξανόμενη ευαισθησία του Μόρφι στο σκακιστικό επάγγελμα. Ο συνταγματάρχης Τσαρλς Μιντ, πρόεδρος της Αμερικανικής Σκακιστικής Ένωσης, τον χαιρέτισε στην εκδήλωση ως τον καλύτερο επαγγελματία του σκακιού, κάτι που χτύπησε τις ευαίσθητες χορδές του Μόρφι, ο οποίος πήρε ξαφνικά τον λόγο και ζήτησε να μην τον αποκαλούν έτσι, ούτε ως υπαινιγμό, αφήνοντας την αίθουσα με το στόμα ανοιχτό! Ο Μιντ εγκατέλειψε εξοργισμένος την τελετή, αν και το μάθημα έγινε γνωστό σε όλους κι έτσι κανείς δεν τον αποκάλεσε ξανά «επαγγελματία» στις κατοπινές βραβεύσεις του σε Νέα Υόρκη και Βοστώνη.

Τέτοιος ήταν πάντως ο αντίκτυπος των ευρωπαϊκών θριάμβων του Μόρφι στη χώρα του που δεν θα ήταν υπερβολή να ισχυριστεί κανείς ότι γέννησε μια σωστή λαϊκή μόδα! Πολλές εφημερίδες και περιοδικά, θέλοντας να εξαργυρώσουν την αναπάντεχη απήχηση του σκακιού, άρχισαν να φιλοξενούν στήλες για σκάκι. Ο ίδιος ο Μόρφι προσλήφθηκε από μια νεοϋορκέζικη εφημερίδα ως συντάκτης σκακιού με παχυλότατες μηνιαίες αποδοχές.

Αν και πια απομακρυνόταν ολοένα και πιο πολύ από τις δημόσιες εκδηλώσεις του σκακιού και ένα τελευταίο γεγονός θα τον έκανε να δει οριστικά την πόρτα της σκακιστικής εξόδου: επιστρέφοντας στη Νέα Ορλεάνη, γνωστοποιεί για άλλη μια φορά την παλιότερη πρόκληση-πρόσκληση να παίξει με οποιονδήποτε σκακιστή της οικουμένης δίνοντάς του πλεονέκτημα κίνησης και πιονιού. Όταν δεν ανταποκρίθηκε κανείς, κανείς όμως, ο Μόρφι κήρυξε το τέλος της καριέρας του και παρέμεινε φανατικά πιστός στις διακηρύξεις του: σκάκι, δημοσίως

τουλάχιστον, δεν θα ξανάπαιζε ποτέ! Οι φίλοι του, που τον θεοπαρακαλούσαν να το ξανασκεφτεί και μηχανεύτηκαν ένα σωρό προκλήσεις και τεχνάσματα για να του εμφυσήσουν και πάλι την αγάπη για το σκάκι, συνειδητοποίησαν κάποια στιγμή ότι ο Μόρφι είχε αποξενωθεί από το παιχνίδι και πίσω δεν θα κοιτούσε.

Ο Μόρφι προσπάθησε να επιστρέψει στη δικηγορία, αν και η φήμη του ως σκακιστή έμελλε να υπονομεύσει την καριέρα του. Οι συμπολίτες του τον σέβονταν απεριόριστα και τον τιμούσαν ως το μεγαλύτερο όνομα του παγκόσμιου σκακιού, κι έτσι δεν μπορούσαν να τον φανταστούν σε οτιδήποτε άλλο παρά τη σκακιέρα. Ήταν ένας γκραν μετρ του σκακιού και τίποτα άλλο, όπως θα του πει εξάλλου ο έρωτας της ζωής του, μια όμορφη και ευκατάστατη κοπέλα από τη Νέα Ορλεάνη, όταν της έκανε πρόταση γάμου: «Μα δεν είσαι παρά απλός σκακιστής»!

Ακόμα πιο απογοητευμένος από την τροπή που είχε πάρει η ζωή του λόγω της θαυμαστής ικανότητάς του στο σκάκι, σταμάτησε να παίζει σκάκι ακόμα και ιδιωτικά και εγκατέλειψε βέβαια την παράλληλη δουλειά του ως συντάκτης σκακιού. Σταυρωμένος στον σταυρό της σκακιστικής φήμης του, κατηγορούσε πια για όλα του τα δεινά το σκάκι, έχοντας μάλλον δίκιο.

Ο Μόρφι ήταν στη Νέα Ορλεάνη προσπαθώντας να αναλάβει έστω και μία δίκη ως δικηγόρος όταν η πόλη έπεσε στα χέρια των δυνάμεων της Ένωσης. Κατάφερε να διαφύγει και τον Οκτώβριο του 1862 πέρασε στην Αβάνα της Κούβας και από κει έφτασε στο Παρίσι. Την άνοιξη του 1865 επέστρεψε στη Νέα Ορλεάνη, αν και το 1867 πήγε άλλη μια φορά στο Παρίσι, όπου θα περάσει τους επόμενους δεκαοχτώ μήνες. Πιστός στις διακηρύξεις του για οριστική εγκατάλειψη στο σκακιού, δεν ξανάπιασε πιόνι στο χέρι του. Όντας μάλιστα στο Παρίσι το 1867, δεν πήγε καν να δει το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα της ίδιας χρονιάς, τόση αηδία ένιωθε για το σκακιστικό κατεστημένο.

Το 1859 θα επιστρέψει οριστικά στη γενέτειρά του και πλέον το θαυμαστό μυαλό του άρχισε να του παίζει περίεργα παιχνίδια, ρίχνοντας ζοφερές σκιές στο υπόλοιπο του βίου του. Η επίσημη ψυχιατρική διάγνωση της εποχής ήταν «μανία», ένας περιεκτικός όρος που αφορούσε σε πολλές ψυχοπάθειες του καιρού. Χωρίς να υπάρχει λόγος να περιγραφούν αναλυτικά τα περιστατικά της εποχής, ο Μόρφι παρουσίαζε σημάδια παράνοιας και συνδρόμου καταδίωξης, πιστεύοντας ότι ο κουινιάδος του ήθελε να τον δηλητηριάσει και δεν έτρωγε τίποτα αν δεν το είχαν ετοιμάσει η μητέρα και η μικρότερη και ανύπαντρη αδερφή του.

Αργότερα θεωρούσε πως οι μπαρμπέρηδες θα του έκοβαν την καρωτίδα και κατέληξε κάποια στιγμή ο τρελός του χωριού, να περιδιαβαίνει τους δρόμους της Νέας Ορλεάνης σιγομουρμουρίζοντας στον εαυτό του και χαζογελώντας μόνος του. Οι συγγενείς του προσπάθησαν να τον κλείσουν κάποια στιγμή σε άσυλο (Ιούνιος 1882), αν και εκείνος, πανέξυπνος καθώς ήταν και σπουδαγμένος δικηγόρος, υπερασπίστηκε με άνεση τον εαυτό του στη δικαστική αίθουσα επικαλούμενος τις συνταγματικές του ελευθερίες. Ο δικαστής τον έκρινε λογικό και τον έστειλε σπίτι του, παρά τα παραληρήματα και τις παραισθήσεις του.

Μέσα στο κλίμα αυτό, όταν διοργανώθηκε το δεύτερο αμερικανικό σκακιστικό συνέδριο στο Κλίβελαντ το 1871, τον έκαναν θεό φίλοι και συνάδελφοι να παραστεί, αν και η άρνησή του ήταν λυσσαλέα. Δέχτηκε πάντως, μετά κόπων και βασάνων, να συναντηθεί με τον πρώτο επίσημο παγκόσμιο πρωταθλητή Βίλχελμ Στάινιτς κατά το σύντομο πέραςμα του τελευταίου από τη Νέα Ορλεάνη το 1883, θέτοντας ωστόσο όρο απαράβατο να μη συζητήσουν τίποτα που να έχει να κάνει με το σκάκι: οι δυο γκραν μετρ πράγματι συναντήθηκαν και έπειτα από δέκα αμήχανα λεπτά που δεν είχαν τι να πουν, τράβηξε ο καθένας τον δρόμο του!

Ο Μόρφι δεν διαγνώστηκε επισήμως με παράνοια, καθώς παρέμενε ακίνδυνος και κανείς δεν ένιωθε να απειλείται από αυτόν. Τώρα ζούσε ως ερημίτης και είχε αποτραβηχτεί εντελώς από τη δημόσια ζωή. Η αγάπη του για το σκάκι δεν παρήλθε βέβαια ποτέ, παρά την απόσυρση και το μένος που εμφάνιζε όταν άκουγε την επίμαχη λέξη, καθώς στο σπίτι του βρέθηκαν όλα τα πρόσφατα νέα της παγκόσμιας σκακιστικής κοινότητας.

Ο ανεπίσημος παγκόσμιος πρωταθλητής και ένας από τους κορυφαίους σκακιστές που πέρασαν ποτέ από την επικράτεια της σκακιάρας άφησε αιφνιδίως την τελευταία του πνοή στο σπίτι του στις 10 Ιουλίου 1884 χτυπημένος από εγκεφαλικό επεισόδιο. Τον βρήκαν νεκρό μέσα στην μπανιέρα του. Τα τρόπαιά του πουλήθηκαν κατόπιν σε δημοπρασίες, αν και ο Μόρφι είχε φροντίσει με το εξαίσιο παίξιμό του να μην ξεχαστεί ποτέ από τη διεθνή σκακιστική κοινότητα αλλά και κάθε ερασιτέχνη του παιχνιδιού που θα ενδιαφερθεί να μάθει κάτι για την ιστορία του σκακιού...

ΤΙ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΤΟ ΣΚΑΚΙ:

Είναι πλέον αποδεδειγμένο ότι το σκάκι:

- A. Αναπτύσσει την αυτοσυγκέντρωση, τις επικοινωνιακές και γνωστικές δεξιότητες, την κριτική και στρατηγική σκέψη, τη μνήμη, την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, την πνευματική ωριμότητα και δημιουργικότητα, την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμηση.
- B. Ενθαρρύνει την βαθειά σκέψη, την εξαντλητική και τελειωτική ανάλυση της σχέσης δράσης-αντίδρασης-συνέπειας και τη νοερή απεικόνιση σχέσεων αλληλουχίας.
- Γ. Σε χώρες όπου διδάσκεται στα σχολεία, οι μαθητές εμφανίζουν αυξημένες δυνατότητες στην αναγνώριση σύνθετων προτύπων και συνέπεια αυτού είναι να αριστεύουν συχνότερα στα μαθηματικά και τις θετικές επιστήμες.

Δ. Σε μαθητές με μαθησιακά προβλήματα βοηθά σημαντικά στη βελτίωση της δεξιότητας διατύπωσης και ανάλυσης λεκτικών συλλογισμών αλλά και στην άσκηση αυτοελέγχου.

Ε. Σε μαθητές 1ης και 2ας Δημοτικού βοηθά στην ανάπτυξη επίκτητων μαθησιακών ικανοτήτων.

ΣΤ. Διδάσκει το ομαδικό πνεύμα με έμφαση στις ικανότητες του ατόμου• την αξία της σκληρής δουλειάς και της αφοσίωσης• την υπευθυνότητα και την ισότιμη αποδοχή των επαίνων και των δυσμενείων• τη αξία της νίκης αλλά και της τιμητικής ήττας• τον υγιή επί ίσοις όροις ανταγωνισμό• την ευγενή άμιλλα και το ευ αγωνίζεσθε. Πάνω από όλα το σκάκι διδάσκει την ταπεινότητα –αντί να καυχιέται για τη νίκη του, ο σκακιστής ενθαρρύνεται να μάθει από τον αντίπαλό του και να του φέρεται με σεβασμό.

ΤΕΛΟΣ

Με εκτίμηση το Β2 !